

**LA PRIMERA EPISTOLA DEL
APOSTOL SAN PABLO A LOS
CORINTIOS
YA'A KUU CARTA HN JA NI
CHAA SAN PABLO APOSTOL
NUU ÑAYIVI NUU CORINTO**

Sa'an kúta'u

¹ Máá-rí kúu Pablo, jíin ñaní-yo Sóstenes. Te ñi jata'an ñi Dios, ñi kana-ya xiní-rí kúu-ri apóstol Jesucristo.

² Káchaa-ri tutu yá'a nuu tíku'ni kándíja nuu Dios, te káxiukú-i ñi ñuu Corinto, te a ñi kandundoo-i ñi sá'a Jesucristo, te ñi kana-ya xiní-í, ná ndúu-i ñayivi ndóo. Te suni káchaa-ri nuu táká ñayivi kákakuñi'in sí'ví máá Jító'o-yo Jesucristo, ndéni ñi kuu, chi Jító'o taká-ni yóo kúu-ya.

³ Tu'un luu ío ñi jíin tú'un kuaká'nu ñi ja kí nuu máá Táa-yo Dios, jíin já kí nuu máá Jító'o-yo Jesucristo, ná kóo jíin-ró jíná'an-ró.

Ja ní nakuatá'ú Pablo nuu Dios

⁴ Nene nákuatá'ú-rí nuu Dios máá-rí ja síkí róo jíná'an-ró, chi tu'un luu ío ñi Dios ñi ja'a Jesucristo nuu-ro.

⁵ Te jíin táká tu'un-ya káka'an-ro, te jíin táká tu'un-ya kájuku'un ñi-ro, ñi kukúká-ró ní sá'a-ya.

⁶ Suni súan tu'un ñi jani ndaa-ri nuu-ro, te a ñi kakukútu vá'a ñi-ro jíin.

7 Núsáá te tuká naún kúmaní kúti núu-ro já kuá'a máá Espíritu nuu-ro, nini káindatu-ró kivi kenda ndijin Jito'o-yo Jesucristo.

8 Te máá-yá, sákútu-yá róo onde ná jínu kivi, náva'a ma kóo kuachi-ró kivi kenda Jito'o-yo Jesucristo.

9 I'a ndaa kúu Dios, te ni kana-ya xiní-ro náva'a kuni tá'an-ró jín Sé'e-ya, I'a kúu Jito'o-yo Jesucristo.

Siki já sásin-i máá-i

10 Náni, onde jín sí'ví máá Jító'o-yo Jesucristo ká'an nda'ú-ri jín-ró, ja in-ni tu'un ná ká'an taká-ro, te ma sásin-ró máá-ró, chi sua jín in-ni xini te jín in-ni ja jini tuni ná yija va'a ini-ro.

11 Náni máni, ni kastu'un tá'an Cloé nuu-rí ja kákanaá-ro.

12 Súan ká'an-ri, chi káka'an ná in ná in-ró: Ruu, chi jín Pablo kándij ndija-ri. Te ruu, chi jín Apolos. Te ruu, chi jín Cefas. Te ruu, chi jín Cristo, áchí-ro.

13 Te Cristo, sin sin ío-ya náún. Xí ní jii Pablo jika cruz ja siki róo náún. Xí jín sí'ví Pablo ni kajanducha-ro náún.

14 Nákuatá'ú-rí nuu Dios ja tú ni in-ró ní skuánducha-rí, chi máá-ni Crispo jín Gayo.

15 Náva'a tú ni in-ró ká'an ja jín sí'ví-rí ni janducha-ro.

16 Te suni ni skuánducha-rí Estéfanos, jín ñáyivi ká'io ve'e-de. Ko tú ná'an-rí te nú ni skuánducha-rí inga-i.

17 Chi nasu ní tájí Cristo ruu ja skuánducha-rí-i, chi sua ja ná káni-ri tu'un va'a nuu-í. Ko nasu jín

tú'un ndíchí, chī nú súan, te nī jī'ī sáni Cristo jiká cruz núú.

Jesús kúu tu'un ndíchí jín fuerza Dios

18 Te ñayivi náa, chī kájani inī-i ja tú'un katachī kúu ndasa nī jī'ī-ya jiká cruz. Ko máa-yó, ja á nī kaku-yó, kájani inī-yo já fuerza Dios kúu tu'un-ún.

19 Chī súan yóso núu tutú: Ná xnáa-rí tu'un ndíchí ñayivi ndíchí, te ná kasú-rī tu'un júku'un inī ja ká'an ñayivi kájinī va'a, áchí.

20 Ndéchi kuá'an ñayivi ndíchí. Ndéchi kuá'an ñayivi cháa tutú. Ndéchi kuá'an ñayivi kástátá'an kuia yá'a. Nasu ní nduu ñáa tu'un ndíchí ñuyivi yá'a nī sá'a Dios náún.

21 Chī súan ndíchí ní sá'a Dios, náva'a ñuyivi yá'a jín tú'un ndíchí jiní máa, ma kúu kuni nuu Dios. Te ja yúan ní jata'an inī Dios ja jín tú'un kájani máa-yó, te nama-ya ñayivi kákandíja, vasa kájani inī sava-de ja tú'un katachī kúu.

22 Te ñayivi judío, chī máni tunī kájikan-i. Te ñayivi ñúu Grecia, chī tu'un ndíchí kándúkú-i.

23 Ko máa-rí, chī kájani-rī tu'un ndasa nī jī'ī Cristo jiká cruz. Te judío, chī kití ndija inī-i sá'a tu'un-ún, te ñayivi sīn nación, chī kájani inī-i ja tú'un katachī kúu.

24 Ko ñayivi já á nī kana-ya xiní-í, vasa ñayivi judío, xī ñayivi ñúu Grecia kúu-i, chī kájani inī-i ja Cristo kúu máa fuerza Dios jín máa tú'un ndíchí Dios.

25 Chī tu'un ñáa Dios, ndíchí-gá vásá táká ñayivi, te tuchi vitá Dios, nī'in-ga káa vásá táká ñayivi.

26 Nánj, nde'é ndasa nī kana-ya xiní-ro jíná'an-ró. Tú kua'a-ro ndíchí jín tú'un ñuyivi,

ni tú kua'a-ro yí'i fuerza, ni tú kua'a-ro kákuu se'e chaa kúñá'nu.

²⁷ Chi n̄i kaji Dios tu'un katachi ío in̄i ñuyívi, náv̄a'a koo tuka nuu ñáyivi ndíchí sá'a-ya. Te n̄i kaji-ya ndatíñu vitá ío in̄i ñuyívi, náv̄a'a koo tuka nuu ñáyivi ní'in.

²⁸ Te n̄i kaji Dios ndatíñu ja tú kúñá'nu in̄i ñuyívi, jíin ndatíñu ja kújá'a in̄i-i jíin, onde jíin ndatíñu ja tú naún ío, náv̄a'a ná kasú-ya núu táka ja á ío,

²⁹ náv̄a'a ni ñn ñayívi, ma kúu sátéyíi-máa-i koto-i Dios.

³⁰ Te n̄i kanduu-ró sé'e Dios n̄i sá'a-ya jíin Cristo Jesús. Te onde nuu máa-yá n̄i kaní'in-yo tú'un ndíchí Dios, te n̄i kendo ndaa-yo, te n̄i kandun-doo-yó, te n̄i nakuaan-ya yóo.

³¹ Núsáa te ná kóo nátu'un yóso núu tutú: Nú ñn ñayívi sátéyíi-máa-i, núsáa te ná sátéyíi-máa-i sikí ja ní sá'a máa Jító'o-yo, áchí.

2

Ja tú ní jatíñu Pablo tu'un ndíchí ñuyívi

¹ Te ruu, ñáni, ná n̄i jaa-ri nuu-ro, n̄i jani ndaa-ri tu'un sa'í Dios. Chi nasu jíin tú'un yíi, ni jíin tú'un ndíchí ní jaa-ri.

² Te n̄i chaa in̄i-ri ja má ká'an kuti-rí nuu-ro, chi máni tu'un Jesucristo jíin tú'un ndasa n̄i jíi-ya jiká cruz.

³ Te ná n̄i nchaa-ri jíin-ró, te kuítá-ri, te yú'ú-ri, te kisi-i ruu.

⁴ Te nuu ní jani-ri tu'un nuu-ro, tú ní jatíñu-ri tu'un ndíchí nátu'un skándíja chaa ñuyívi, ko n̄i

stá'an-ri nuu-ro ndasa sátiñu máá Espíritu jín fuerza.

⁵ Náva'a tu'un kándija-ró ná kúndii siki fuerza Dios. Ma kúndii siki tú'un ndíchí káka'an ñayivi.

⁶ Ko káka'an ndíchí-yó jín táká ñayivi ní kayija, ko nasu tú'un ndíchí já ío iní ñuyivi yá'a, ni nasu tú'un ndíchí já káka'an chaá kátá'ú tíñu kuia yá'a, chí chaá yúan naa íi-dé.

⁷ Ko káka'an-yo tú'un ndíchí sá'í Dios, chí yísa'í núú, chí tu'un ndíchí-ún, ni teta'an Dios onde ná té jukuiñi-ga ñuyivi, náva'a sáñá'nu tu'un-ún yóó.

⁸ Chí ni in chaá kátá'ú tíñu iní ñuyivi yá'a, tú ní kájini-de tu'un-ún, chí nú ní kájini-de tu'un-ún, ma ká'ni kúti-dé Jito'o ñá'nu-yó jiká cruz núú.

⁹ Chí nátu'un yóso núú tutú: Tu'un ni sátu'a Dios ja ní'in ñayivi maní jín-yá, ni nduchi tú ní jini, ni so'o tú ní jini so'o, ni tú ní kivi iní añú ñayivi, áchí.

Jín máá Espíritu ni ní'in-dé tu'un

¹⁰ Ko yóó, chí jín Espíritu ni stá'an Dios tu'un-ún nuu-ro, chí ndi'i nandúkú víi máá Espíritu, vasa yíi xaan káa tu'un Dios.

¹¹ Ndé ñayivi jini-i ndasa jáni iní inga ñayivi, chí máá añú ñayivi-ún jini, chí kánde iní-i. Suni súan, tú ni in ñayivi jini-i tu'un jáni iní Dios, chí máá Espíritu Dios jini.

¹² Ko yóó, nasu modo ja ío iní ñuyivi ní káni'in-yo, chí sua máá Espíritu ja vái nuu Dios ni chaá nuu-yo, náva'a juku'un iní-yo jín tú'un ja ní ja'a Dios nuu-yo.

¹³ Chí suni siki tú'un-ún káka'an-yo, ko nasu jín tú'un ja stá'an ñayivi ndíchí, chí sua jín tú'un

ja stá'an máá Espíritu. Te tu'un cuenta Espíritu, stá'an-yo núu ñáyivi ní kani'in máá Espíritu.

14 Ko ñáyivi yúkú, tú játá'ú-i tu'un já'a máá Espíritu Dios nuu-í, chi jáni iní máá-i ja tú'un kat-achi kúu. Te ma kúu juku'un kuti iní-i jín, chi jín máá Espíritu kúu ja kuní.

15 Chi ñáyivi yí'i Espíritu, nándúkú víi-í ndasa káa taká-ni, ko ni in chaa ma kuní ndasa káa máá-i.

16 Ndé ñáyivi jiní-i ndasa jáni iní máá Jíto'o-yo, nává'a kuu stá'an-i nuu-yá. Ko yóo, a kájani iní máá-yó nátu'un jáni iní Cristo.

3

Tu'un cha'u-ya-í

1 Nánj, te ruu, tú ní kúu ka'an-ri jín-ró nátu'un jín ñáyivi yí'i Espíritu, chi sua ni ka'an-ri nátu'un jín ñáyivi jika jín modo máá-i, xí nátu'un jín ñáyivi sáskuá'a jín Cristo.

2 Ni ja'a-ri leche ni ji'i-ró. Tú ní skée-ri róo ndeyu ndáva, chi té kuu-ga kee-ro sáá, suni té kuu-ga kee-ro vína.

3 Chi sáni-ga kákuu-ró ñáyivi jika jín modo máá-ró. Chi nini kákukuásún iní-ro, kákanaá-ro, kástátá'an-ró, te nasu ñáyivi yúkú, ñáyivi jika jín modo máá-i kákuu-ró náún.

4 Chi in-ró ká'an: Ruu, chi jín Pablo kándij ndija-ri. Te inga-ro ká'an: Te ruu, chi jín Apolos. Ja yúan nasu ñáyivi yúkú kákuu-ró náún.

5 Naún chaa kúu Pablo, te naún chaa kúu Apolos núsáá. Chi máni chaa jítíñu nuu-ro jín já ní skándija róo kákuu-de. Chi ná in ná in-de ni sá'a-de nátu'un ni chaa Jíto'o-yo tíñu sikí-dé.

⁶ Ruu ni chi'i, te Apolos ni jakin nducha, ko Dios ni xndeá.

⁷ Núsáá, te ni chaa chí'i, te ni chaa jakin nducha, tú kánúú, chi máá Dios, I'a ni xndeá kúu.

⁸ Te chaa chí'i, jín chaa jakin nducha, #n-ni chaa kákuu-de, vasa s#n s#n ni'in-dé ya'u-de ndasa tiñu ni kasá'a-de.

⁹ Chi ruu, chaa káchindéé tá'an jín Dios kákuu-ri. Te róó, chi itu Dios kákuu-ró, te ve'e ni jani Dios kákuu-ró.

Tu'un skuá'nu-i siki cimientu ja máa-yá kúu

¹⁰ Chi ná ni chaa máá Dios tiñu siki-rí, te ruu, chi nátu'un albañil ndíchí ní jani-ri ja'a. Te inga-de skuá'nu-de nuu. Ko ná #n ná #n-i ná kóto-i ndasa skuá'nu-ga-i.

¹¹ Ni #n ñayivi ma kúu kani-i inga ja'a, chi a kándii #n-ni, te yuán kúu Jesucristo.

¹² Te nú oro, xí plata, xí yúu lúu, xí yúnu, xí ichá, xí tíku'lu icha, skuá'nu #n ñayivi núu á kándii ja'a-ún,

¹³ chi tiñu sá'a #n #n-i natuu. Chi máá kivi te kenda tu'un-ún. Chi jín ñú'un te natuu, chi ñu'un kúu ja kóto nchaa ndasa kaa tiñu ni sá'a #n #n-i.

¹⁴ Te nú tiñu ni skuá'nu-ga #n-i kendoo ni'in, te ni'in-í ya'u-i.

¹⁵ Te nú kayu tiñu ni sá'a #n-i, te xnáa-í ya'u-i, ko kaku máa-i, ko nátu'un kaku-i nuu ñú'un.

¹⁶ Tú kájin-ro já vé'e ii Dios kákuu-ró, te suni Espíritu Dios ncháá in-ro náún.

¹⁷ Te nú #n chaa xnáa-dé ve'e ii ncháá Dios, Dios xnáa-yá chaa-ún, chi ndoo xaan ío ve'e ii Dios, te ve'e-ún, kákuu máa-ró jíná'an-ró.

18 Ni ñn ñayivi, ma xndá'ú-i máa-i. Nú ñn ñayivi jáni iní-i ja kuiá yá'a ndíchí-i, ná násama-i máa-i ndutachi-i, náva'a kuu-i ñayivi ndíchí.

19 Chi tu'un ndíchí ío iní ñuyivi yá'a, tu'un katachi kúu jiní Dios. Chi súan yóso núu tutú: Máa-yá, natiin-ya ñayivi ndíchí jín taká maña kásá'a-i, áchí.

20 Te inga nuu ká'an: Máa Jító'o-yo jiní-ya ndasa kájani iní ñayivi ndíchí, ja máni kájani sáni iní-i, áchí.

21 Núsáa te ma kuá'a-ró tú'un ja ní ñn ñayivi sátéyí-i máa-i sikí cháa. Chi ndí'i kúu cuenta máa-ró,

22 vasa Pablo, vasa Apolos, vasa Cefas, vasa ñuyivi, vasa ná kúchaku-yo, vasa kue'e kuu-yo, vasa vina, vasa kuia cha, ndí'i yí'i nda'a máa-ró,

23 te róo káyí-i-ró ndá'a Cristo, te Cristo, nda'a Dios.

4

Ndasa ni kajika cha apostol jín-i

1 Súan ná káni iní taká ñayivi, ja mozo Cristo, jín cháa kándito tu'un sa'í Dios kákuu-ri.

2 Te cha ndíto ndatíñu, chi níni ná kéndoo responsable-de, te skíkuu-de.

3 Te ruu, tú sá'a-ri cuenta nú náku xndí-ró rúu, xí nú cha yúkú kúu ja náku xndí ruu. Ni tú náku xndí-ri máa-rí.

4 Chi vasa tú jiní-ri ni ñn tiñu ñáa ni sá'a-ri, ko nasu já yúan te ni kéndoo ndaa-ri, chi máa Jító'o-yo kúu I'a jító ncha-yo rúu.

5 Núsáa te ma kóto ncha-ro ní ñn ndatíñu onde jín tiempo, chi onde ná ndí máa Jító'o-yo. Chi máa-yá kiñi'in ndijin-ya taká ja yísa'í iní ñuñáa, te

nastúu-ya táká ja kájani iní añú-yo. Yúan-na te kuatú'ún Dios ná ñn ná ñn-i.

⁶ Ñáni, ya'á kúu tu'un yátá ká'an-ri siki-ri jín siki Apolos, te kunj-ro, nává'a jín tú'un-ri ná skuá'a-ró, te ma sjá'a-ga-ro núu já á yóso núu tutú, ni ma sávixi-ro máá-ró jín ná ñn ná ñn chaá stá'an.

⁷ Chì ndé chaá nì sañá'nu-ga róó. Xí ñaún ñáva'a-ró já tú ní játá'ú-ró. Te nú nì jatá'ú-ró, te naja kásatéyí-ró máá-ró nátu'un ja tú ní játá'ú-ró núú.

⁸ A nì kanda'a chii-ró. A nì kakukúká-ró. Ni tú níni rúu jíná'an-ri te tá'ú máá-ró tíñu jíná'an-ró saá. Te bueno nú ná kúu tá'ú-ró tíñu vij, nává'a suni ñn núú-ni tá'ú-rí tíñu jín-ró jíná'an-ri.

⁹ Chì súan jáni iní-ri, ja nátu'un nuu ndí'i-na comedia, te nì kiñi'in ndijin Dios ruu, chaá kákuu apóstol, nátu'un chaá a nì kundaá ja kúu-de, nává'a nde'é ñuyívi, jín ndájá'a ándíví, jín ñáyívi, nuu-rí jíná'an-i.

¹⁰ Chi ja siki Cristo te kákuu-ri chaá kándatachi, te róó chaá ká'io kájí iní nuu Cristo, te ruu chaá tíkuínu, te róó chaá nì'in, róó chaá jínú'ún, te ruu chaá tú káxáan.

¹¹ Onde vina ñú'ni káji'i-ri soko, te kájichi-ri nducha, kájika víchí-rí, te nì katují-rí ja kákuun-de ruu, te kákixi tatú-ni-ri,

¹² te kásatíñu nì'in-ri jín ndá'a-rí. Káka'an ndíva'a-i jín-rí, ko káka'an va'a-ri jín-i. Káchindikín-i ruu, ko tú kásá'a-ri cuenta.

¹³ Káka'an-i siki-ri, ko káka'an maní-rí jín-i. Chì nátu'un kuayo iní ñuyívi kakuu-ri, te onde vina káské'ichi-i ruu.

¹⁴ Nasu cháa-ri tutu yá'a ja kúka nuu-ro sá'a, chi kána jíin-rí nuu-ro nátu'un nuu sé'e-ri ja kúndá'ú ini-ri-i.

¹⁵ Chi vasa káñava'a-ró uxí mil cháa ndíto róo nuu Cristo, ko tú kua'a táa-ro ío. Chi jíin tú'un va'a te nuu kúu táa-ro núu Cristo Jesús.

¹⁶ Ko ká'an nda'ú-ri jíin-ró, ja ná ndáku-ró rúu núsáá.

¹⁷ Ja yúan ní tájí-rí se'e-ri Timoteo, ja maní-rí jíin-i, te jaa-i nuu-ro jíná'an-ró, chi bueno jándatu-i nuu máá Jító'o-yo. Te máá-i naxndáku-i nuu-ro ndasa modo sá'a-ri nuu Cristo, te ndasa stá'an-ri nuu táká tikuní taká laño.

¹⁸ Te sava-i, kásávi-xi-i máá-i nátu'un kájani ini-i ja má jáa kuti-gá-ri nuu-ro.

¹⁹ Ko nú játa'an ini máá Jító'o-yo, te jaa yachi-ri nuu-ro. Yúan-na te ma sá'a-ri cuenta ndasa ká'an cháa vixi-ún, ko kuní-ri ndé fuerza ndíso-de.

²⁰ Chi ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, nasu máá tú'un sáni-ni kúu, chi ndíso fuerza.

²¹ Ndéja kuní-ro, ja jáa-ri nuu-ro jíin yúnu xíi, xí jíin tú'un ja kúndá'ú ini-ri róo, xí ja ká'an vitá-ri jíin-ró.

5

Ja ní kana jíin Pablo nuu cháa ni sáténé

¹ Te ni kenda ndija tu'un ja íin róo jíka téné. Te cháa-ún, ví'i-gá jíka téné-de nasu já kásá'a ñayivi sáin nación, chi ncháka-de ñasí'í táa-de.

² Te naja kásávi-xi-ro máá-ró núsáá. Va'a-ga ná ndúkuí'a ini-ro, te nuu-ro ná cháxió-ró cháa ni sá'a falta-ún ki'in-de.

³ Ch̄i ruu, vaša tú kánchaa máá-rí jian, ko nátu'un kánchaa-r̄i. Ch̄i nátu'un ja á n̄i sá'a-r̄i súan, ní kánchaa-r̄i núú, ch̄i vina nákuḡndíi ndija-r̄i sik̄i cháa n̄i sá'a súan.

⁴ Vina te nátu'un a n̄i naketá'an-ró jíin-rí. Ch̄i jíin sí'ví máá Jító'ḡ-yḡ Jesús, te jíin fuerza Jító'ḡ-yḡ Jesús, ká'an-r̄i.

⁵ Te cháa yúan ná chí'i-yó-de nda'a Satanás náva'a ná kúu tu'un yúkú ndiso-de, ko kaḡu añú-de k̄iv̄i ndíi máá Jító'ḡ-yḡ Jesús.

⁶ Tú va'a ja sátéyí-ró máá-ró. Xí tú kájin̄i-ro ja ñn tá'ú-ni yujan íá, te jiá ndí'i-ni yujan sá'a náún.

⁷ Núsáá te ná skána-ró yujan íá tú'ú-ún, náva'a ná kúu-ró yujan jáá, nátu'un kákuu ndija-ró ja tú yí'i yujan íá róó vina. Ch̄i lélú Pascua, n̄i ji'i-ya ja sik̄i yóó, te máá-yá kúu Cristo.

⁸ Násá'a-yó víko-ún núsáá, ko nasu jíin yujan íá tú'ú, ni nasu jíin yujan íá chá'án, xí yujan íá ñáá, ch̄i sua ná kóo kájí, te ná kóo ndaa statilá ja tú yí'i yujan íá.

⁹ Te jíin carta, a n̄i kastu'ún-rí nuu-ro ja má k̄iv̄i nduu-ro jíin ñáyiv̄i kájika téné.

¹⁰ Nasu ách̄i-r̄i ja má kúu ketá'an-ró jíin ñáyiv̄i kájika téné ío in̄i ñuyiv̄i yá'a, xí jíin ñáyiv̄i tóo iní, xí jíin ñáyiv̄i kuí'ná, xí jíin ñáyiv̄i káchiñú'ún ndosó, ch̄i nú súan, te jínu ñú'ún ja kenda níni-ro iní ñuyiv̄i yá'a núú.

¹¹ Ch̄i sua n̄i chaa-r̄i tutu nuu-ro, ja nú ñn cháa ká'an-de ja ñaní-yḡ kúu-de, te j̄ika téné-de, xí tóo iní-de, xí chíñú'ún-de ndosḡ, xí ká'an ndiva'a-de, xí ká'vá-de, xí kuí'ná-de, yúan-na te jíin cháa sá'a súan, ma k̄iv̄i nduu-ro, ni ma kée kúti-ro stáa

jíin-de.

¹² Ch̄i ndasa kuu nakuxndí-ri sik̄i ñáyiv̄i ká'jin s̄in inga sik̄i. Nasu sik̄i ñáyiv̄i ká'jin jíin-ró kúu cuenta máa-ró ja náku_xndí-ró-i náún.

¹³ Ch̄i máa Dios, nakuxndí-ya sik̄i ñáyiv̄i ká'jin s̄in inga sik̄i. Núsáa te cha_a ñáa ma'ñú-ró jián, náskúnu-ró-de ki'in-de.

6

Tu'un jikín nuu-í sik̄i tá'an-i nuu justicia

¹ Te nú ñin róo jikín nuu-ro sik̄i ingá tá'an-ró, te naja káchundéé iní-ro ndúkú-ró justicia nuu cháa tú ká'io ndaa. Naja tú kásanda_a-ro núu cháa ndoo.

² Xí tú kájiní-ro ja ñáyiv̄i ndóo, koto ncha_a-i ñuyiv̄i náún. Te nú koto ncha_a máa-ró ñúyiv̄i, naja tú kákanda-ró sá'a-ró justicia sik̄i ñin cuestión lúlí-ni núsáa.

³ Xí tú kájiní-ro ja kóto ncha_a máa-yó ndájá'a ándiv̄i jíná'an náún. Naga ñi kuu taká ja ío iní ñuyiv̄i yá'a núsáa.

⁴ Núsáa te hora ja jínu ñú'ún-ró ja kóo justicia sik̄i tíñu ká'io iní ñuyiv̄i, naja ndúkú-ró cháa tú kájatú'ún vá'a tiku'ñi, ja ndúu-de justicia.

⁵ Súan ká'an-ri náva'a ná kúka nuu-ro. Núsáa te á tú ndíchí kúti ní ñin-ró, ja kúu koto ncha_a-de ndé ñani-ro ío ndaa náún.

⁶ Ch̄i ñani jíin ñaní, kivi koyo-de nuu justicia, vasa tú kákandíja justicia-ún náún.

⁷ Súan ch̄i máni kástiv̄i ndíja-ró tíñu, ja káskiv̄i tá'an-ró núu justicia. Á tú va'a-ga ná sía-ro-í sá'a ndíva'a-i jíin-ró, jíin ja xndá'ú-i róo.

8 Ch̄i sasua kásá'a nd̄iva'a-ró, te káxndá'ú-ro ondé ñani-ro.

J̄a tú nani'in tá'ú ñáyivi ñáá

9 Á tú kájini-ro já ñáyivi tú ío ndaa, ma nani'in tá'ú-í nd̄ivi koyo-i in̄i ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Ma xndá'ú-ro máá-ró, ch̄i ni ñáyivi kájika téné, ni ñáyivi káchiñú'ún ndosó, ni ñáyivi káisiiki ncháa tá'an, ni cháa kándaa síí, ni cháa kákuu xi'ncha,

10 ni ñáyivi kuí'ná, ni ñáyivi too iní, ni ñáyivi ká'vá, ni ñáyivi káka'an nd̄iva'a, ni ñáyivi chísa'í ndatíñu tá'an, ma nani'in tá'ú-í nd̄ivi koyo-i in̄i ñuu nuu tá'ú Dios tiñu.

11 Te súan kándaa sava-ró núú, ko vina, a n̄i nakacha-ya róó, a n̄i nasándoo-ya róó, a n̄i kakendoo ndaa-ro jíin sí'ví máá Jító'o-yo Jesús onde jíin Espiritu Dios máá-yó.

12 Taká tiñu kúu sá'a-r̄i. Ko tú ndi'i kéndoo va'a. Taká tiñu kúu sá'a-r̄i, ko tú kuní-r̄i ja kút̄in ñn tiñu-ún so'o-r̄i.

13 Ío ndeyu já kú'un ch̄i, te ch̄i kúu ja kú'un ndeyu, te ndendúú yuán náa sá'a Dios. Ko yiki kúñu-yó, nasu já kuátíñu nuu tú'un téné kúu, ch̄i ja kuátíñu nuu máá Jító'o-yo kúu, te Jító'o-yo jatíñu-ya máá yiki kúñu-ún.

14 Te Dios, a n̄i naschakú-ya Jító'o-yo, te suni súan naschakú-ya yóó jíin fuerza máá-yá.

15 Á tú kájini-ro já yiki kúñu-ró kúu pedazo Cristo. Núsáá te á kuu ki'in-r̄i pedazo Cristo te nasá'a-r̄i pedazo ñn ña'an kuáxán. Aa, ma kúu kuti.

16 Á tú kájini-ro já cháa kétá'an jíin ñá'an kuáxán, ñn-na kúu-de jíin-ña, ch̄i súan ká'an: Ndendúú-ún, ñn-na kúu, áchí.

17 Ko chaa keta'an jín Jíto'o-yo, ñn-na nuu, kúu-de jín-yá.

18 Kunu-ró koto-ró tíñu téné. Chi taká kuachi sá'a chaa, fuera yiki kúñu-de kúu. Ko nú sáténé-de, chi siki yiki kúñu máa-de sá'a-de kuachi.

19 Á tú kájin-ro já vé'e ii kúu yiki kúñu-ró, te onde nuu Dios ni kenda Espiritu Santo vai ncháá ini-ro. Chi nasu máa-ró xín máa-ró.

20 Chi ya'u ni nakuaan-ya róó. Núsáá te ná nákana jaa-i Dios sá'a-ró jín yiki kúñu-ró jín ini jín ańú-ro. Chi máni Dios xín yúan.

7

Tu'un tãnda'a jín tu'un tú ndúsñ

1 Ná ká'an-ga-ri siki taká tu'un ni chaa-ró núu-rí. Va'a-ga kendo chaa nú tú ké'é-de ñasí'í.

2 Ko kuachi ja ío tu'un téné, ja yúan vá'a-ga ná ñn ná ñn-de ná koo ñasí'í máa-de. Te ná ñn ná ñn-ña ná koo yii máa-ña.

3 Te chaa kúu yii-ún, ná skíkuu va'a-de jín ñasí'í-de. Te ñasí'í-ún, suni súan ná skíkuu va'a-ña jín yíi-ña.

4 Ñasí'í, tú kúu tá'ú máa-ña tíñu nuu yiki kúñu-ña, chi yii-ña. Suni súan chaa kúu yii, tú kúu tá'ú máa-de tíñu nuu yiki kúñu-de, chi ñasí'í-de.

5 Nú kákuni-ro kakán ta'u ní'in-ró ñn tiempo-ni, te nú ío conforme tá'an-ró, te kuu sásá'an-ró máa-ró, te nú túu te túu. Yúan-na te va'a-ga ná náketá'an tuku-ró, nává'a ma kúu koto nchaá Satanás róó siki tú'un téné.

6 Ko tu'un yá'a ká'an-ri siki permiso, nasu já tá'ú-rí tíñu nuu-ro.

7 Játá'an iní-ri ja táká cháa ná kóo-de nátu'un káa-ri, ko ná ñn ná ñn-de ñi ñi'in-dé ta'u-dé nuu Dios, chí súan ñi teta'an-ya-dé.

8 Súan ká'an-ri jíin cháa kákuu soltero, jíin ñá'an kákendoo ndá'ú, ja vá'a-ga kendoo súan-ni jíná'an nátu'un ruu.

9 Te nú kájini máá, ja má kánda jíin, ná tánda'a. Chí va'a-ga ja tánda'a, nasu ja ndúkíjí.

10 Ko jíin ñáyivi ní katanda'a, ká'an ñi'in-ri, ko nasu ruu chí máá Jító'o-yo ká'an: Ja ñásí'í, ma xndóo-ña yíi-ñá.

11 Te nú kenda-ña kuní-ña, ma nátanda'a-ñá, xí ná nándikín-ña yíi-ñá, Te cháa kúu yíi-ún, ma kíñi'in-de-ña kí'in-ña.

12 Te jíin sáva-ga-de ká'an máá-rí, nasu máá Jító'o-yo: Nú ñn ñani-yo ncháka-de ñn ñá'an tú kándíja, te játá'an iní máá-ña kunchaa-ña jíin-de, ma kíñi'in-de-ña kí'in-ña.

13 Te nú ñn ñá'an ncháka-ña ñn cháa tú kándíja, te játá'an iní máá-de kunchaa-de jíin-ña, ma kíñi'in-ña-dé kí'in-de.

14 Chi cháa tú kándíja, a ñi ndundoo-de sá'a ñásí'í-de. Te ñá'an tú kándíja, a ñi ndundoo-ña sá'a yíi-ñá. Chí nú tú súan, te koo chá'án sé'e-ró núú, ko vina a ñi kandundoo-i.

15 Ko nú kuxio cháa tú kándíja-ún kuní-de, ná kúxio-de. Chí ja yúan tú níni xáan síkí cháa xí ñá'an. Chí sua vindáa vinené ná kúxiukú-yó kuní Dios ja ní kana-ya xiní-yo.

16 Chi naún jiní róó, ñásí'í, ja sánaa te kundéé-ró káku yíi-ro sá'a-ró, xí róó, cháa kúu yíi, ja káku ñásí'í-ro sá'a-ró.

17 Ko nátu'un n̄i ja'a Jító'o-yo núu ñ̄n ñ̄n-de, jíin nátu'un n̄i kana Dios xin̄i ñ̄n ñ̄n-de, súan ná káka-de, ch̄i suni súan tá'ú-rí tíñu nuu táká t̄iku'n̄i.

18 N̄i kana-ya xin̄i ñ̄n cháa ja á n̄i xit̄i ndúu náún. Núsáá te ná kóo-de súan-ni. N̄i kana-ya xin̄i ñ̄n cháa tú ní xit̄i ndúu náún. M̄a xit̄i ndúu-de máá-de núsáá.

19 Tu'un xit̄i ndúu, jíin tú'un tú xit̄i ndúu, tú ndé jatíñu, ch̄i sua ja ná skíkuu va'a-yó tíñu tá'ú Dios.

20 Ná ñ̄n ná ñ̄n-de ndasa n̄i io hora n̄i kana-ya xin̄i-dé, jíin yúan ná kúndij̄i-de.

21 Mozo kúu-ró, te n̄i kana-ya xin̄i-ro náún. M̄a yú'ú-ro núsáá vii. Ko nú jin̄i máá-ró já kúu kenda-ró káka kuu ndich̄a-na-ro, kuu nú kuu.

22 Ch̄i nú mozo kúu-de, te n̄i kana Jító'o-yo xin̄i-dé, libre ío-de nuu máá Jító'o-yo. Suni súan jíin cháa j̄ika kuu ndich̄a-na, nú n̄i kana-ya xin̄i-dé, mozo kúu-de nuu Cristo.

23 Ch̄i ya'u n̄i nakuaan-ya róó j̄iná'an-ró. M̄a kuátíñu s̄ani-ró núu cháa núsáá.

24 Ñ̄áni, ná ñ̄n ná ñ̄n cháa ndasa tíñu n̄i kana-ya xin̄i-dé, súan ná kúndij̄i-de náva'a ná kuátíñu-de nuu Dios.

25 Ko sik̄i ñ̄á'an jáá, tú ní tá'ú máá Jító'o-yo tíñu nuu-rí. Ko ná ká'an-r̄i ndasa jáni in̄i-r̄i, nátu'un ñ̄n cháa ja ní kundá'ú in̄i Jító'o-yo-dé, náva'a kundij̄i ndaa-de.

26 Vai tundó'o sik̄i-yo vína. Te ja yúan jáni in̄i-r̄i ja vá'a-ga kendoo cháa nú kunchaa-ni máá-de súan.

27 Ncháka-ró ñ̄ásí'í náún. M̄a sía-ro-ñ̄á núsáá. Tú ñ̄ásí'í-ro náún. M̄a kúñukuu in̄i-ro ñ̄ásí'í vii.

28 Ko nú tanda'a-ro, nasu kuáchi sá'a-ró. Te nú

ñá'an jáá ní tãnda'a-ñá, nasu kuáchi sá'a-ña. Ko ñayivi yúan, ni'in-í tundó'o iní ñuyívi yá'a. Te tú kuní-ri ja tá'an-ro súan.

²⁹ Ñáni, tu'un yá'a ká'an-ri chi a ni nduu kúti tiempo. Vina te chaa ká'io ñasí'í, ná sá'a-de cuenta ja túu-ña ío.

³⁰ Te chaa kánde'e, nátu'un tú kánde'e-de. Te chaa kákusi iní, nátu'un tú kákusi iní-de, te chaa kájaan, nátu'un tú naún káñava'a-de,

³¹ te chaa kútéñu jín tiñu ñuyívi yá'a, nátu'un tú kútéñu-de, chi modo ñuyívi yá'a náa-ní.

³² Chi játa'an iní-ri ja má yú'ú-ro. Chaa soltero, jítu iní-de jín táka tiñu máa Jító'o-yo, ndasa ná kúsi iní Jító'o-yo sá'a-de,

³³ ko chaa a ni tãnda'a, jítu iní-de jín táka tiñu ja ío iní ñuyívi, ndasa kusi iní ñasí'í-de sá'a-de.

³⁴ Suni súan sín sín kájani iní ña'an jáá jín ñá'an á ni tãnda'a. Chi ña'an jáá, jítu iní-ña jín táka tiñu kuní máa Jító'o-yo, náva'a kendo ndoo yiki kúñu-ña jín añú-ña kuní-ña. Ko ña'an á ni tãnda'a, jítu iní-ña jín táka tiñu ío iní ñuyívi, ndasa kusi iní yii-ña sá'a-ña kuní-ña.

³⁵ Ko tu'un yá'a ká'an-ri náva'a kendo va'a-ró jíná'an-ró. Nasu yó'o chú'un-ri sukun-ro, ko ni ka'an-ri náva'a kaka jínú'un-ró, te náva'a nuña-ró kuatíñu kútu-ro núu máa Jító'o-yo.

³⁶ Te nú in chaa jáni iní-de ja tú va'a jika-de jín in ña'an jáá, chi nú ni ja'a medida kúu, te nú níni sá'a-de, núsáa te ná sá'a-de ndasa kuní-de, nasu kuáchi kúu ná tãnda'a-dé jín-ña.

³⁷ Te nú in chaa kándij ni'in iní añú-de, te tú

nándi'i-de, ch̄i kúu jíto-de máá-de, te n̄i chaa in̄i añú-de ja má t̄in-de ña'an jáá-ún. Suni va'a-ni sá'a-de.

³⁸ Súan íó, te chaa tanda'a jíin-ña, va'a sá'a-de. Te chaa tú tanda'a jíin-ña, va'a-ga sá'a-de.

³⁹ Ña'an ní tanda'a, nú nini chakú yii-ñá, yí'i-ña ndá'a-dé. Ko nú a n̄i j̄i'í yii-ñá, yúan-na te a n̄i nuña-ña. Te nú kuní máá-ña, te kuu ná nátanda'a-ñá jíin ñn chaa kándija nuu máá Jító'o-yo.

⁴⁰ Ko jáni in̄i-ri ja s̄ii-gá koo in̄i-ña nú kunchaa ndá'ú máá-ña súan-ni. Te jáni in̄i-ri ja súni yí'i Espiritu Dios ruu.

8

Sik̄i ndéyu já kájani-i nuu ndoso

¹ Bueno. Te sik̄i ndéyu já kájani-i nuu ndosó, ndaa chi taká-yo kájini-yo yakú. Te jíin tú'un kájini-i-ún kúu ja kásavixi-i máá-i, ko jíin tú'un kúndá'ú in̄i tá'an kúu ja nákuá'nu-ga-i jíin.

² Nú ñn chaa jáni in̄i-de ja tú'a va'a-de, núsáa te kuní-ga te kutu'a va'a-de jíin.

³ Te nú ñn chaa kúmani-dé jíin Dios, suni jiní-ya núu cháa-ún.

⁴ Sik̄i ndéyu já kájani-i nuu ndosó, ká'an-ri, ch̄i a kájini-yo já tú ndé játíñu kuti ndosó in̄i ñuyívi. Ch̄i tú ingá Dios íó, ch̄i máá ñn-ni-ya.

⁵ Chi vasa íó kua'a í'a, te íó kua'a jíto'o ja káskúnání máá-i i'a in̄i andíví xí iní ñuyívi,

⁶ ko máá-yo káka'an-yo já máá ñn-ni máá Táa-yo Dios íó. Te onde nuu máá-yá vai taká ndatíñu te

nuu máá-yá játíñu-yó. Suni ñn-ni máá Jító'ọ-yọ Jesucristo íó. Te máá-yá n̄i sá'a taká ndatiñu te n̄i sá'a-ya yóó.

⁷ Ko tú ndi'i-i kájini-i tu'un yá'a. Te sava-i a n̄i kakaan-i jín ndosó onde sáá. Te nú káyee-í, nátu'un ndeyu ndosó káyee-í, ko vitá in̄i añú-i, te kúchá'án añú-i sá'a.

⁸ Ch̄i nasu jín ndéyu te kuatú'ún Dios yóó, ch̄i nú tú kee-yo, nasu já yúan te kundá'ú-yo, te nú kee-yo, nasu já yúan te kendo va'a-ga-yo jín-yá.

⁹ Ko vaša n̄i'in kándij-ro, koto-ró náva'a tú sún-gava-ró tá'an-ró, já vitá in̄i añú-ún, nuu kuáchi.

¹⁰ Róo chi cháa jiní kákuu-ró, te nú ñn cháa kun̄i-de nuu-ro hora ja yé-ro stáa iní ve'e ndoso, á tú sánaa te skí-i in̄i-de, te kivi-de kee túku máá-de ndeyu ndosó-ún sá'a-ró xí túu.

¹¹ A n̄i j̄i'j̄i Cristo ja'a ñan̄i-ro, cháa vitá in̄i añú-ún, ko ja síkí tú'un tu'a-ró-ún, te n̄i xnáa-ro-dé.

¹² Súan kásá'a-ró kuáchi nuu ñan̄i-ro, chi ja ú'u-ni chíndee-ró iní añú-de ja vitá, te suni nuu Cristo kásá'a-ró kuáchi.

¹³ Já yúan, te nú ndeyu sá'a ja jún-gava ñn ñani nuu kuáchi, ma kée kúti-gá-r̄i kuñu ní káni, náva'a ma sún-gava-r̄i ñani-r̄i nuu kuáchi.

9

Sik̄i já ío derecho cháa apóstol

¹ Nasu apóstol kúu-r̄i náún. Á tú j̄ika kuu ndicha-na-r̄i. Á tú ní jiní-r̄i nuu máá Jító'ọ-yọ Jesús. Nasu róo kákuu tiñu n̄i sá'a-r̄i nuu máá Jító'ọ-yọ náún.

2 Nú tú kúu-ri apóstol nuu sava-ga chaa, ko nuu-ro chi kúu ndija-ri. Chi róó kákuu tuni-ri ja ndíso-ri tiñu apóstol nuu máá Jító'o-yo.

3 Ya'á kúu tu'un ká'an-ri ja náma-ri máá-rí nuu cháa káxndichí ruu:

4 Á tú ká'io derecho-ri kee-rí ko'o-ri.

5 Á tú ká'io derecho-ri kunchaka-ri ñasí'í kándija, nátu'un kánchaka sava-ga apóstol, jín Cefas, jín cháa kákuu ñani máá Jító'o-yo.

6 Xí máá ñn-ni ruu jín Bernabé, tú ká'io derecho-ri ja tú sátiñu-ga-ri náún.

7 Ndé soldado kájatá'an, te yée-dé cuenta máá-de. Ndé chaa jítu uva, te tú yée-dé nde'e-í. Xí ío chaa skée-dé vaca-de, te tú jí'i-de leche-ti.

8 Nátu'un ká'an chaa yúkú, ká'an-ri náún. Á nasu súni tu'un yá'a ká'an ley.

9 Chi nuu ley ja ní chaa Moisés, yoso: Ma chú'un-ró ñunu yú'u xndikí kíti jíkó, áchí. Á sikí xndikí ká'an Dios xí túu.

10 Xí máni sikí yóó ká'an tu'un-ún náún. Jandáa ja sikí yóó yoso. Chi kuní-ya já ná kúñukuu ini chaa jítu, ni'in-dé, te chaa jíkó, ná kúñukuu ini-de kee-dé.

11 Nú ni kajakin-ri tu'un Espíritu ini-ro, te stútú-rí ja kúchaku-ri nuu-ro, kuachi xaan kúu náún.

12 Nú sava chaa ío derecho-de kájikān-de súan nuu-ro, á tú va'a-ga kakan máá-rí. Ko tú ní kákuni-ri kuatíñu-ri derecho-ri, chi sua kándo'o-ri te ní'in-rí náva'a tú u'u kaka tu'un Cristo sá'a-ri.

13 Á tú kájiní-ro já cháa kásatiñu ini ve'e ij, ini ve'e ij-ún kenda ja káichaku-de. Te chaa kájatíñu onde nuu altar, sikí altar-ún káichaku ta'an-de.

14 Suni súan ni tá'ú tíñu Jito'o-yo já sikí tú'un va'a ná kúchaku chaa kájani tu'un va'a.

15 Ko ruu, tú naún ní jikán-ri ni ñn súan. Ni nasu chaa-ri tu'un yá'a ja ná kuá'a-ró núu-rí vina. Chi va'a-ga ná kúu-ri, nasu já kasú ñn chaa nuu-rí ja sátéyí-rí máa-rí jín tíñu yá'a.

16 Vasa jáni-ri tu'un va'a, ja yúan má kúu sátéyí-rí máa-rí, chi níni skíkuu-ri sá'a-ya. Chi koo tundó'o sikí-rí, nú tú kani-ri tu'un va'a.

17 Te nú jín gusto máa-rí sá'a-ri súan, yúan te ni'in-rí ya'u-ri. Te vasa tú játa'an ini-ri, ko ni chaa-ya tíñu sikí-rí, te responsable-ri kúu.

18 Ndéja kúu ya'u-ri núsáa. Ja ná káka kuu-ri kani-ri tu'un va'a Cristo, ni tú níni yá'u-ri, ni tú jikán-ri derecho-ri sikí tú'un va'a.

19 Ja yúan, vasa tú naún chaa ñn so'o-ri, já tíñu-ri nuu táká-ni, náva'a skándíja-ga-ri ñayivi.

20 Nátu'un judío násá'a-ri máa-rí nuu chaa judío, náva'a kundéé-rí skándíja-ri chaa judío. Te nátu'un chaa yí'i nda'a ley, násá'a-ri máa-rí nuu chaa yí'i nda'a ley, vasa tú yí'i-ri nda'a ley, náva'a skándíja-ri chaa yí'i nda'a ley.

21 Ko nuu chaa tú kájandatu nuu ley, suni súan nátu'un tú jándatu-ri nuu ley násá'a-ri máa-rí nuu-dé, náva'a kundéé-rí skándíja-ri chaa tú kájandatu nuu ley, vasa ncháa ley Dios jín-rí chi yí'i-ri nda'a ley Cristo.

22 Te nuu chaa vitá ini, násá'a vitá-ri máa-rí, náva'a skándíja-ri chaa vitá ini-ún. Súan taká-ni modo násá'a-ri máa-rí nuu táká chaa, náva'a kundéé-rí nama-ri sava-de.

23 Te ja sikí tú'un va'a kúu ja sá'a ndi'i-ri súan,

náva'a ruu, suni ná ní'in-rí ta'u-rí ja kenda yúan.

²⁴ Á tú kájiní-ro já cháa kájinu carrera, chí ndi'i-de kájinu ndija-de, ko ñin-ni-de kúndéé-de ní'in-dé premio-de. Suni súan ndúkú ndéé-ró kúnu-ró, náva'a ni'in-ro premio-ro.

²⁵ Te taká cháa káisiiki, jíto va'a ná'an-de máa-de. Te cháa-ún, súan kásá'a ndija-de, náva'a ni'in-dé ñin premio ja kútú'ú. Ko yóo chí ni'in-yo premio ja má kútú'ú kúti.

²⁶ Núsáá te modo súan, ndúkú ndéé-rí jínu-ri, tú jínu sáni-ri. Modo súan kájatá'an-ri, tú skée íu-rí.

²⁷ Chí sua tñn ni'in-ri máa-rí, te já'a-ri máa-rí, náva'a ma cháxio-ya rúu, vasa a ni jani-ri tu'un nuu sáva-ga cháa.

10

Siki já kachiñú'un-i ndoso

¹ Ñáni, kuní-ri ja ná júku'un iní-ro ndasa ni ka'jin ndiyi táa-yo núu vikó nu'ún, te ni kaja'a taká-de nuu mar.

² Te taká-de, ni kajanducha-dé nuu vikó nu'ún jíin núu mar. Chi taká-de, ni kajindikin-de Moisés.

³ Te taká-de, ni kayee-dé ndeyu ní ja'a máa-yá.

⁴ Te taká-de, ni kaji'i-de ñin-ni nducha ní ja'a-ya. Chi ni kaji'i-de nducha ní kenda chíi kava ní sá'a-ya. Te kava-ún, ni ndikin yata-dé, chí kava-ún kúu nátu'un Cristo.

⁵ Ko tú ní kúsi iní Dios jíin kuá'a-dé. Ja siki yúan kúu ja ní xnáa-yá-de onde nuu ñú'un té'é.

⁶ Taká tu'un yá'a kúu ñin modo náva'a koto nchaa máa-yó, te ma ndío ñáá iní-yo nátu'un ni kandío ñáá iní cháa-ún.

7 Ma chíñú'ún-ró ndosó jíná'an-ró nátu'un nì kasá'a sava máá cháa-ún. Chì súan yóso núu tutú: Nì kajungoo ñayivi ní kayee-í nì kaji'i-i te nì kandukuiñi-i nì kajita já'á-i, áchí.

8 Ni ma káka kuáxán-yó nátu'un nì kajika kuáxán sáva máá cháa-ún, te nì kaji'i oko unì mil-de ja ñn kivi-ní.

9 Ni ma kóto nchaa-yo Jító'o-yo Jesucristo nátu'un sava máá cháa-ún ja ní kajito nchaa-de-ya, te nì kaji'i-de nì sá'a koo.

10 Ni ma kútuku inì-yo nátu'un nì kakutuku inì sava-de, te nì kaji'i-de nì sá'a ñn kue'e xaan já ní ja'a-ya.

11 Te modo-ún, nì kuu nává'a koto nchaa máá-yó. Te ja yúan, yóso-ún núu tutú vai nuu yóó, chaa kunì ndasa kuandi'i ñuyivi.

12 Nú ñn chaa jáni inì-de ja kúndij nì'in-de, ná kóto va'a-de máá-de, nává'a tú ndua-de núsáa.

13 ñn-ni jító nchaa ja'ú róó, onde jín táká ñayivi. Ko bueno skíkuu Dios, te máá hora jító nchaa ja'ú róó, kuña-ya íchi kenda-ró, nává'a kundéé-ró kenda-ró. Súan te ma kuá'a-ya tú'un ja kóto nchaa-ga róó, ja má kánda-ga-ro.

14 Ñáni máni. Kunu-ró kóto-ró ndosó núsáa. Ma chíñú'ún-ró.

15 Nátu'un jín cháa ío kájí xiní, súan ká'an-ri jín-ró. Kani inì máá-ró naún tu'un ká'an-ri.

16 Vaso iì, já ní kasá'a iì-yo, nasu táká-yo káji'i ká'nu-yó ñíñí Cristo náún. Te staa já ní kasákuáchí-yó, nasu táká-yo káyee ká'nu-yó yíki kúñu Cristo náún.

17 Chì ñn-ni staa-ún ío. Súan yóó, tini-yo kákuu-yó

ín-ni ñayivi, chi taká-yo káyee ká'nu-yó ín-ni staa-ún.

18 Nde'é ndasa kásá'a chaa Israel. Chaa káyee kíti já kásokó-dé nuu-yá, nasu káyee ká'nu-de nuu altar náún.

19 Naún áhí-ri núsáá. Játíñu ndosó náún, xí játíñu ndeyu ín nuu ndosó náún.

20 Túu, chí ndeyu kásokó chaa sín nación, nuu tachí kásokó-dé, nasu núu Dios. Te tú kuní-ri ja kétá'an ká'nu-ró jíin tachí.

21 Ma kúu ko'o-ró iní vaso máá Jító'o-yo, te suni ko'o-ró iní vaso tachí. Ma kúu kee ká'nu-ró núu mesa máá Jító'o-yo, te kee-ro núu mesa tachí.

22 Xí kuní-yo kúkuíñi iní Jító'o-yo sá'a-yó náún. Ní'in-ga-yo vása máá-yá náún.

23 Taká-ni tiñu kúu sá'a-ri, ko tú ndi'i kéndoo luu. Taká-ni kúu sá'a-ri, ko tú ndi'i skuá'nu tá'an.

24 Ni ín chaa, ma ndúkú-de sá'a-de ja vá'a máa-de, chí ja vá'a inga ñani tá'an-de ná sá'a-de.

25 Ndi'i-ni ndeyu núyá'u, kee-ro jíná'an-ró. Te nú kiyu'ú iní-ro, ma kaká tu'ún kúti-ro ndé onde vai-ún.

26 Chí máá Jító'o-yo xín ñúyivi jíin táká ndatíñu ío iní, áhí.

27 Te nú ín chaa tú kándija, te kana-de xiní-ro kée-ro jíin-de, te nú suni kuní-ro kí'in-ro, núsáá te kee-ro táká ja káni-de nuu-ro. Te nú kiyu'ú iní-ro, ma kaká tu'ún kúti-ro ndé onde vai-ún.

28 Ko nú kastu'ún ín chaa nuu-ro: Kundatu, chí ya'á ja ní kandií nuu ndosó kúu, achi-de. Yúan-na te ma kée-ro, já kuáchi chaa ni kastu'ún-ún jíin kuáchi ja kiyu'ú iní-de.

29 Siki já kiyu'ú iní ká'an-ri. Ko nasu já siki róó, chí siki já ingá cháa. Te nú kiyu'ú iní ingá cháa, naja kóto ncháa-de ruu ndasa jíka kuu ndicha-na-ri núsáá.

30 Te nú ruu xna'an-ga nákuatá'ú-rí te yée-rí, naja káka'an ndiva'a-de siki-rí siki ndéyu ja ní jikan ta'u-rí ja'a-ún.

31 Núsáá te vasa ná kée-ro, vasa ná kó'o-ró, vasa ná sátiñu-ró, ko modo ja ná nákana jaa-i Dios ná sá'a-ró.

32 Koto-ró náva'a ma skívi-ró cháa judío, ni cháa sín nación, ni tiku'ni Dios, nuu kuáchi.

33 Suni súan ruu jíin táká tiñu sá'a-ri, kuní-ri ja ná kúsi iní taká cháa. Tú jítu iní-ri ja sá'a-ri ja vá'a máa-rí, chí kuní-ri sá'a-ri ja vá'a sava-ga cháa, náva'a kaku-de jíná'an-de.

11

1 Ná ndáku-ró rúu jíná'an-ró, suni nátu'un ndáku máa-rí Cristo.

Ja ná kúndasu xini ñásíí

2 Bueno kánuku'un iní-ro rúu. Te ká'in ní'in-ró jíin táká tiñu ní tá'ú-rí nuu-ro, jíin modo ja ní stá'an-ri nuu-ro.

3 Ko kuní-ri ja ná kuní-ro jíná'an-ró ja Cristo kúu-ya xini táká cháa. Te cháa kúu-de xini ñásíí. Te Dios kúu-ya xini Cristo.

4 Taká cháa ja ndasú xini-dé te jikan ta'u-dé xí jáni-de tu'un, já'a-de tuka nuu xini-dé.

5 Ko taká ñásíí, nú tú ndasú xini-ña te kakan ta'u-ña xí káni-ña tú'un, já'a-ña tuka nuu xini-ña, chí ñn-ni kúu nú seté xini-ña.

6 Ch̄i nú ñasí'í, tú jasú-ña xiní-ñá, ná sété-ña núsáá. Te nú kúka nuu-ñá seté-ña, xí xiti-ñá ixi-ñá, ná kasú-ña núsáá.

7 Ch̄i cháa, ma kúu kasu-de xiní-dé, ch̄i muestra luu Dios kúu-de. Ko ñasí'í, ch̄i stá'an-ña ndasa luu káa in̄i yii-ñá.

8 Ch̄i tú ní sáva'a-ya cháa jíin yíki ñasí'í, ch̄i sua ñasí'í jíin yíki cháa.

9 Ch̄i tú ní kúva'a cháa ja kuátíñu-de nuu ñasí'í, ch̄i sua n̄i kuva'a ñasí'í ja sikí cháa.

10 Ja sikí taká ndajá'a ándiví te níni kundasu xiní ñasí'í.

11 Ch̄i nuu máa Jító'o-yo tú sá'a-ya cuenta ndéja kúu ja yíi, te ndéja kúu ja sí'í, ch̄i nú túu ñn, te ma kóo inga.

12 Ch̄i nátu'un n̄i sáva'a-ya ñasí'í jíin yíki cháa, te vina kúva'a cháa ch̄i ñasí'í, ko Dios kúu I'a sáva'a taká-ni.

13 Kani in̄i máa-ró jíiná'an-ró, á ío va'a ja tú kundasu xiní ñasí'í te kakan ta'u-ñá nuu Dios.

14 Nasu máa ñúyiví stá'an nuu-ro, já tú luu jíto cháa jíin íxi-dé, nú ná kée náún.

15 Ko nú ñasí'í, te sía-ña íxi-ñá kee máa, luu jíto-ña jíin, ch̄i íxi-ún, n̄i ja'a-ya núu-ñá kundasu xiní-ñá.

16 Ko nú ñn cháa kuní-de kutixín-de jíin tú'un yá'a, ko yóo tú ká'io costumbre-yo súan, ni tiku'n̄i Dios.

Sikí xini máa Jító'o-yo

17 Tá'ú ní'in-r̄i inga tiñu yá'a nuu-ro, ja tú kús̄i in̄i-r̄i jíin-ró, ch̄i tú kándutútú-ró já sá'a va'a-ga-ro, ch̄i sasua ñáá-ga kásá'a-ró.

18 Ya'á ká'an-ri xna'an-ga. Ni jini tu'un-ri ja kásásiin-ró máá-ró, máá hora kákutútú-ró. Te yaku kándíja-ri.

19 Chi níni kóo ñayivi sásiin ma'ñú-ró, náva'a kuní-ro ndé ñayivi kándíja va'a ma'ñú-ró.

20 Te nú ñin-ni nuu kándutútú-ró, nasu já kúxíni-ró cuenta máá Jító'o-yo kúu-ún núsáa.

21 Chi ná ñin ná ñin-ró, máni kanduu-ro núu ingá-de xna'an-ga kákuní-ro. Te ñin-ró jí'i-ro sóko, te inga-ro nájiní-ró.

22 Á tú káñava'a-ró vé'e nuu kée-ro kó'o-ró náún. Xí kásájá'a iní-ro núu tíku'ni Dios. Te chaá tú naún káindá'a-de, kákuka nuu-dé kásá'a-ró xí túu. Ndasaka'an-ri jíin-ró jíná'an-ró. Kúsii iní-ri jíin-ró xí túu. Jíin tú'un yá'a tú kúsii kúti iní-ri jíin-ró.

23 Chi tu'un yá'a ni kutu'a-ri nuu máá Jító'o-yo. Te suni ya'á ní stá'an-ri nuu-ro jíná'an-ró. Chi máá ákuúa já ní kanastúu-de Jító'o-yo Jesús, ni ki'in-ya stáa.

24 Te ni jikan ta'u-yá. Te ni sakuáchí-yá. Te ni ka'an-ya: Ki'in te kee-ro jíná'an-ró, chi ya'á kúu yiki kúñu-ri, te ja sikí róo ni kukuáchí. Súan sá'a-ró te ná núku'un iní-ro rúu. Achí-ya.

25 Suni súan ni ki'in-ya vaso, nuu ní ndi'i ni kuxíni-ya. Te ni ka'an-ya: Vaso yá'a kúu contrato jáá já ní sá'a-ri jíin niñí-rí. Te taká vuelta nú káji'i-ró, te súan sá'a-ró náva'a ná núku'un iní-ro rúu. Achí-ya.

26 Chi taká vuelta ja káyee-ro stáa yá'a te káji'i-ró iní vaso yá'a, kivi ní jí'i máá Jító'o-yo kúu ja kákastú'un-ró ondé kivi ncháa-ya.

27 Te nú ñin chaá kee-dé staa yá'a, xí kó'o-de

in_i vaso Jito'o-yo yá'a, te nú tú jínú'ún sá'a-de, te koo kuachi-de nuu yíki kúñu máá Jíto'o-yo jíin núu niñí-yá.

²⁸ Ná ñn ná ñn cháa, ná nándúkú víi-dé sik_i máá-de núsáá. Yúan-na te kee-dé staa-ún te ko'o-de in_i vaso-ún.

²⁹ Te nú ñn cháa tú jiní-de ja kúu yiki kúñu-ya, cháa-ún ch_i ndonda kuachi sik_i-dé nú ko'o-de kee-dé.

³⁰ Ja yúan ío kua'a cháa káku'u, jíin cháa vitá in_i, ká'jin ma'ñú-ró jíná'an-ró. Te n_i kaji'i yaku-de.

³¹ Ko nú nandúkú víi-yo sik_i máá-yó, te ma ndóna kuachi sik_i-yo.

³² Ko nú a n_i ndonda kuachi sik_i-yo, máá Jíto'o-yo xndó'o-ya yóó, náva'a tú ta'nu ndatu-yo jíin ñáyivi ñúyívi.

³³ Ñáni máni, ja yúan nú kándutútú-ró káyee-ro, te kundatu tá'an-ró.

³⁴ Te nú ñn cháa jíi-de soko, ná kée-dé ve'e-de, náva'a tú ndonda kuachi sik_i-ro hora kándutútú-ró. Te sava-ga tiñu sánda-ri onde ná jáa-ri.

12

Sik_i tá'u já vái nuu Espíritu

¹ Ñáni, sik_i táká ta'u já vái nuu Espíritu, kuní-ri ja ná júku'un in_i-ro jíin.

² A káiná'an-ró já ná n_i kakuu-ró cháa tú kákandíja, te n_i kaíndikin-ro yatá ndosó ñí'ín núú, ndasa n_i kakuu in_i máá-ró núú.

³ Ja yúan kástu'ún-ri nuu-ro já tú ni ñn cháa kuu ka'an tásí-de sik_i Jesús, nú a yí'i-de Espíritu Dios. Te

tú ni ñn-de kuu ka'an-de: Jito'o-ri kúu Jesús, nú tú yí'i-de Espíritu Santo.

⁴ Chi sñn sñn ta'u ní saka-yá, ko suni ñn-ni máá Espíritu kúu.

⁵ Te sñn sñn tiñu ni chaa-ya siki-yo, ko ñn-ni máá Jíto'o-yo kúu.

⁶ Te sñn sñn modo kásatiñu-yó, ko suni máá Dios kúu I'a sá'a taká tiñu jín taká-yo.

⁷ Ko ná ñn ná ñn-de, ni ja'a-ya tú'un Espíritu nuu-dé náva'a ná skuá'nu tá'an-de.

⁸ Chi onde jín máá Espíritu ni ja'a ndija-ya tú'un ka'an ndíchí ñn-de. Te suni onde jín máá Espíritu ni ja'a-ya tú'un ja júku'un iní inga-de.

⁹ Te nuu ingá-de, suni jín máá Espíritu ni ja'a-ya já ná kándija va'a-de. Te suni jín máá Espíritu nuu ingá-de ja ná sá'a-de tana.

¹⁰ Te nuu ingá-de ja ná sá'a-de taká tiñu ñá'nu. Te nuu ingá-de, ja ná káni-de tu'un. Te nuu ingá-de, ja ná nándúkú víi-dé siki taká ja vá'a ja ú'u. Te nuu ingá-de ja ná ká'an-de tini yu'u. Te nuu ingá-de ja ná násama-de tu'un sñn yu'u.

¹¹ Ko taká tiñu yá'a sá'a suni máá ñn-ni máá Espíritu. Sñn sñn sáka-yá nuu ñn ñn-de, ndasa játa'an iní máá-yá.

¹² Chi nátu'un yiki kúñu ñn-ni kúu, te ñáva'a kua'a pedazo, te taká pedazo-ún, vaša kua'a, ko ñn-ni yiki kúñu kúu, suni súan kúu Cristo.

¹³ Chi jín ñn-ni máá Espíritu ni kajanducha taká-yo, náva'a nduu-yó ñn-na ñayivi, vaša judío xí ñáyivi ñuu Grecia, vaša chaa kúu mozo xí cháa jíka kuu ndicha-na. Ko taká-ni-de, ni kani'in-dé ñn-ni

máá Espíritu n̄i sá'a-ya.

14 Ko yiki kúñu, nasu ñ̄n pedazo-ni kúu, ch̄i sua ndíso kua'a.

15 Ch̄i nú ja'a ká'an: Nasu yiki kúñu x̄in rúu, ch̄i tú kúu-ri nda'a, ach̄i. Te vasa súan ká'an, ko máá yiki kúñu x̄in ná'ín.

16 Te nú so'o ká'an: Nasu yiki kúñu x̄in rúu, ch̄i tú kúu-ri nduchi, ach̄i. Te vasa súan ká'an, ko máá yiki kúñu x̄in ná'ín.

17 Nú nd̄i'i yiki kúñu ní kuu nduchi, ndasa kuni so'o núú. Nú nd̄i'i ní kuu so'o, ndasa kuaan xiko núú.

18 Vina te n̄i jini-yo ndasa n̄i jata'an in̄i máá Dios te n̄i chaa-ya táká pedazo-ún ná ñ̄n ná ñ̄n jik̄a yiki kúñu.

19 Ch̄i nú taká-ni ní kakuu ñ̄n-ni pedazo-ún, ndasa koo máá yiki kúñu núú.

20 Ko vina ch̄i kua'a ndíja pedazo íó, ko máá ñ̄n-ni yiki kúñu núú.

21 Ni ma kúu ka'an nduchi jíin ndá'a: Tú jíinu ñú'ún-rí róó. Suni súan ni ma kúu ka'an xin̄i jíin já'a: Tú jíinu ñú'ún-rí róó.

22 Ch̄i sua kánúú táká pedazo ndít̄ñ̄n ta'an jíin yiki kúñu, vasa vitá-ga jíto.

23 Te taká pedazo yiki kúñu ja jáni in̄i-yo já tú jíñú'ún jíto, suu yuán ñú'ún xáan-gá jasú-yo núu. Te ja tú luu kájito-ún jiní-yo, luu-ga kájasu-yo núu.

24 Te pedazo ja lúu kájito-ún jiní-yo, tú níni kúndasu nuu. Ch̄i máá Dios, súan n̄i chutá'an-ya yiki kúñu-ún, te jíñú'ún-gá n̄i skénd̄o-ya já tú luu jíto-ún,

25 náva'a tú sás̄ñ̄n pedazo yiki kúñu-ún máá, chi

ṭaká pedazo-ún, sua ìn núú ná kóto va'a tá'an.

²⁶ Chi nú ìn-ni pedazo jatú, ṭaká-ni pedazo ìn jínu-ni kájatú. Te nú ìn-ni pedazo jító luu, ṭaká-ni pedazo ìn ká'nu-ni kákusiì iní.

²⁷ Te róó, modo súan kákuu-ró yíki kúñu Cristo. Te pedazo-ya-ún kákuu ìn ìn-ró.

²⁸ Te súan ñi jani máá Dios cháa kuatiñu nuu tíku'ni: Ja ìn, apóstol, ja úu, cháa kájani tu'un, ja uní, cháa kástá'an tu'un, yúan-na te cháa kásá'a tiñu ñá'nu, yúan-na te cháa kásá'a tana, te vásá cháa chíndéé tá'an, jíin cháa kátá'ú tiñu, jíin cháa ká'an tiní yu'u.

²⁹ Taká-de kákuu apóstol náún. Taká-de kájani tu'un náún. Taká-de kástá'an náún. Taká-de kásá'a tiñu ñá'nu náún.

³⁰ Taká-de kájinj-de sá'a-de tana sá'a-ya náún. Taká-de káka'an-de tiní yu'u náún. Taká-de kánasama-de tu'un síin yu'u náún.

³¹ Ko ná kuítú iní-ro ndúkú-ró tá'ú vá'a-ga kua'a-ya núu-ro jíná'an-ró. Ko ío inga modo va'a xaan-gá, ná stá'an-ri nuu-ro jíná'an-ró.

13

Tu'un kúndá'ú iní tá'an

¹ Te nú ruu, vasa ká'an-ri nátu'un káka'an cháa xí ndájá'a ándíví, te nú tú kúndá'ú iní-ri-i, te kúu-ri nátu'un ìn ka ja ndáxín káxín xí ìn platillo ja sáña.

² Te vasa jáni-ri tu'un sá'a-ya, te júku'un ndíi iní-ri ṭaká tu'un sa'í jíin táká tu'un ndíchí, te vasa kándíja téyíí-ri ja kúu skuíó káni-ri yuku, te nú tú kúndá'ú iní-ri-i, tú na tiñu-ri.

3 Te vasa ná sáka ndí'i-ri taká ndatíñu-ri kee ñáyivi ndá'ú, te vasa ná kuá'a-ri yiki kúñu-ri kayu, te nú tú kúndá'ú iní-ri-i, tú na ya'u-ri ío.

4 Tu'un kúndá'ú iní, ndíso paciencia, te ndíso tu'un kúmani iní. Tu'un kúndá'ú iní, tú ndíso tu'un kuásún iní. Tu'un kúndá'ú iní, tú sávixi máá, ni tú sátéyí máá.

5 Tú ká'an ndiva'a. Tú ndúkú já kúu máá. Tú kiti iní. Tú chú'un iní.

6 Tú ndúvatu iní, chí sua kúsi iní jín tíñu ká'io ndaa.

7 Ndi'i jándéé iní. Ndi'i kándíja. Ndi'i ñúkuu iní. Ndi'i kánda.

8 Taká tu'un kájani-yó, chí naa, te taká yu'u chí ndi'i, te tu'un ndíchí, chí taká kuxio, ko tu'un kúndá'ú iní, ma náa kúti.

9 Chí yaku-ni tu'un kájiní-yo, te yaku-ni tu'un kájani-yó,

10 ko onde ná cháa máá tú'un ni yija va'a, yúan-na te kuxio yaku-ni ja kájiní-yo-ún kí'in.

11 Ná ni kuu-ri suchí yíkin, te ni ka'an yíkin-rí núú, te ni jani iní-ri nátu'un suchí yíkin. Ko nuu ní kuu-ri cháa ñá'nu, te ni chaxio-ri taká ja ní sá'a-ri ná lúlí-rí-ún kua'an.

12 Te vina kándé-é-yó nátu'un jín espejo ja káxkí'vi, ko kúkuéé-ga te kuni ndijin-yo nátu'un jín núu tá'an-yó. Te vina chí yaku-ni jiní-ri, ko kúkuéé-ga te kuni ndi'i-ri nátu'un jiní kájí-yá ruu.

13 Te vina ío uní tu'un já tíñu ni'in, tu'un kándíja va'a, tu'un káñukuu iní, jín tú'un kúndá'ú iní. Ko máá tú'un kúndá'ú iní, kánúu xa'an-ga vásá úu-ga-ún.

14

Sikí já káka'an-i sîn yu'u

¹ Ndúkú ndéé-ró jín tú'un kúndá'ú iní tá'an, te kuítú iní-ro ndúkú-ró táká ta'ú já'a Espíritu, ko kánúú-gá ja káni-ró tú'un.

² Chi cháa ká'an-de sîn yu'u, jín Dios ká'an-de, nasu jín ñáyivi, chi tú ní ñin cháa júku'un iní naún ká'an-de, chi jín Espíritu ká'an-de tu'un sa'í.

³ Ko cháa jáni tu'un, jín ñáyivi ká'an-de, chi skuá'nu-de ñáyivi-ún, te ká'an ká'nu-de, te ká'an ndéé-de jín-i.

⁴ Chaa ká'an sîn yu'u, skuá'nu-de máá-de, ko cháa jáni tu'un, chi tikuní skuá'nu-ga-de.

⁵ Játa'an iní-ri ja táká-ro ná kúu ka'an-ro sîn yu'u, ko kánúú-gá ja káni-ró tú'un, chi ñá'nu-ga cháa jáni tu'un vásá cháa ká'an sîn yu'u, te nú tú násama-de tu'un-ún, náva'a kua'nu-ga tikuní sá'a-de jín.

⁶ Ñáni, vina te nú ja-ri nuu-ro te ka'an-ri sîn yu'u jín-ró, naún tiñu ní'in já kúu róó, nú tú ka'an-ri ñin tu'un ni kenda ndijin, xí ñin tu'un ndíchí, xí ñin tu'un stá'an-ri.

⁷ Ió ndija ndatíñu kándaa tí'ú já kásá'a ndusu, nátu'un xkuili xí guitarra. Te nú tú sîn sîn nota ndé'e, ndasa kuní-yo ndé yaa júku-de jín xkuili, xí jín guitarra-ún.

⁸ Te nú corneta tú ndé'e kájí, te ndé cháa sátu'a-de máá-de ja kuátá'an-de núsáá.

⁹ Suni súan róó jíná'an-ró, nú ká'an-ro sîn yu'u, te nú tú kájí ká'an tu'un-ún, te ndasa júku'un iní-i

naún tu'un ká'an-ro núsáá, chi kuachi tisi'ví-ró stí'ví-ró.

10 Kua'a núu yú'u ío iní ñuyívi ná sá'a-yó cuenta, te taká júku'un iní chaa jiní.

11 Nú ruu tú júku'un iní-ri yu'u ká'an #n chaa, te kúu-ri chaa jíká núu cháa ká'an-ún. Te chaa ká'an-ún, suni kúu-de chaa jíká núu-ri.

12 Suni súan róo ja á kájítú iní-ro ní'in-ro tá'u Espíritu, ná ndúkú ndéé-ró nává'a skuá'nu vā'a-ró tíku'ni jíin.

13 Ja yúan nú ká'an #n chaa sín yu'u, ná kakán ta'u-dé nuu-yá nává'a kuu nasama-de tu'un.

14 Chì nú ruu kakán ta'u-rí jíin tú'un sín yu'u, iní añú-ri kúu ja jikán ta'u, ko nú tú júku'un kuti iní-ri, tú na tiñu.

15 Ndasá sá'a-ri núsáá. Ná kakán ta'u-rí iní añú-ri, ko suni ná kakán ta'u-rí jíin tú'un júku'un iní. Ná káta-ri iní añú-ri, ko suni ná káta-ri jíin tú'un júku'un iní.

16 Chì nú máni tu'un jiní máa-ró jíin añú-ro nákuatá'ú-ró jíin, te #n chaa tú tu'a, ndasa kuni-de ka'an-de amén nuu tú'un nákuatá'ú-ró-ún, chì tú jiní kuti-dé naún tu'un ká'an-ro.

17 Chì róo, bueno nákuatá'ú ndíja-ró, ko inga chaa-ún, tú já'nu tu'un iní-de sá'a.

18 Nákuatá'ú-rí nuu Dios, ja tiní-ga yu'u ká'an-ri vása taká róo.

19 Ko nuu tíku'ni, chì máa ú'un-ni tu'un ja júku'un iní-ri jíin, játa'an iní-ri ka'an-ri, nává'a suni stá'an-ri nuu sáva-ga chaa, vása já ká'an-ri uxi mil tu'un sín yu'u.

20 Náni, ma kóo-ró nátu'un suchí lúlí jíin tú'un

júku'un inĭ-ro. Chĭ sua koo-ró nátu'un sŭchĭ lúlı́ jíín tú'un ñáá, ko ná yĭja va'a-ró jíín já jini tunĭ-ro.

²¹ Súan yóso núu ley: Jíín cháa ká'an sĭin yu'u, te jíín sáva-ga cháa ká'an tu'un jíká, súan ka'an-rĭ jíín ñáyivi yá'a, ko vasa súan te ni ma kúni so'o-i tu'un ká'an-rĭ, áchĭ máá Jító'o-yo, áchĭ.

²² Já yúán taká yu'u, máni tunĭ-ni kákuu nuu cháa tú kákandĭja, nasu núu cháa kákandĭja. Ko tu'un jáni-yó, tunĭ nuu cháa kákandĭja kúu-ún, nasu núu cháa tú kákandĭja.

²³ Núsáá te nú taká tikunĭ ndutútú ĩn-ni lugar, te taká súan ka'an sĭin sĭin yu'u, te yúan jakoyo cháa tú tu'a xí cháa tú kákandĭja, á tú ka'an-de ja kándaa tachĭ-ro.

²⁴ Ko nú taká-ro kájani-ró tú'un, te kĭvi ĩn cháa tú kándĭja xí ĩn cháa tú tu'a, te kunĭ-de kuachi máa-de, sá'a taká-ro, te ndandúkú víi-dé sikĭ máa-de, sá'a taká-ro.

²⁵ Te tu'un jáni sa'í inĭ añú-de kenda ndijĭn. Yúan-na te jukuiñĭ jíí-de te chiñú-ún-de Dios. Te kani ndaa-de tu'un ja ncháá ndija Dios jíín-ró.

²⁶ Ñáni, ja yúán nú kándutútú-ró, te ná ĩn ná ĩn-ró ío ĩn yaa kata-ró, ío tu'un stá'an-ro, ío sĭin yu'u ká'an-ro, ío tu'un sa'í ká'an ndijĭn-ro, ío ja násama-ró tú'un sĭin yu'u. Ndi'ĭ ná sá'a-ró jíná'an-ró náva'a skuá'nu tá'an-ró.

²⁷ Te nú ío cháa káka'an sĭin yu'u, ná koo tu'un-ún ja jíín úu-de xí jíín unĭ-de. Ko ĩn-ni-de ĩn-ni-de ná ká'an. Te ĩn-de ná násama-de tu'un sĭin yu'u.

²⁸ Te nú túu cháa nasama tu'un ío, ná kasú-de yu'u-dé nuu kándutútú-ró-ún núsáá. Te ná ká'an

máa-de ja máa-de jín Dios.

²⁹ Suni súan cháa kájani tu'un, ná ka'an uy xí uní-de, te sava-ga-de ná nándúkú víi-dé-ún.

³⁰ Te nú inga cháa kánchaa-ún, a ni jini ndijin-de yakú tu'un sa'í, te cháa ni keja'á ná kasú-de yu'u-dé.

³¹ Chi taká-ro kuu kani-ró tú'un in-ni-ró in-ni-ró, náv'a ná kútú'a taká-ro, te ndundéé iní taká-ro.

³² Te ini añú taká cháa kájani tu'un, kájandatu nuu máa cháa kájani tu'un-ún.

³³ Chi Dios, nasu Dios savaa kúu-ya, chi sua vindáa vinené sa'a-ya. Te natu'un kás'a-i nuu táka tikuni cháa ndoo,

³⁴ súan ná kasú taká ñasí'í yu'u-ñá nuu kándutútú-ró. Chi tú permiso ka'an-ña, chi nasu ñá'nu-ga kúu-ña natu'un ka'an ley.

³⁵ Te nú kutu'a-ña in tu'un kákuni-ña, te onde ve'e ná kaká tu'ún-ña máa yíi-ñá, chi tuka nuu kúu nú ka'an in ñasí'í núu kándutútú-i.

³⁶ Á nuu-ro jíná'an-ró ní kenda tu'un Dios, xí níni nuu máa-ni-ró ní ja tu'un-ya náún.

³⁷ Te nú in cháa jáni ini-de ja in cháa jáni tu'un kúu-de, xí jika Espíritu jín-de, ná chú'un va'a ini-de, chi tiñu ni tá'ú máa Jító'o-yo kúu tu'un cháa-ri nuu-ro.

³⁸ Ko cháa tú játú'ún tú'un yá'a, suni tú játú'ún-yó-de.

³⁹ Ñáni, ja yúan ná kuítú iní-ro káni-ró tú'un jíná'an-ró, te ma kasú-ro núu cháa ka'an sín sín yu'u.

⁴⁰ Ko ñúkúún ná sa'a kájí-ró táka tiñu jíná'an-ró.

15

Tu'un nachaku ndiyi

¹ Nǎni, vina te kástu'ún-rí tu'un va'a nuu-ro já ní jani-ri nuu-ro sáá. Chi tu'un yúan, suni a ni kajatá'ú-ró, te suni jíin tú'un yúan ká'jin ni'in-ró,

² chi suni jíin tú'un-ún ni kakaku-ró, te nú kátjin ni'in-ró tú'un ni jani-ri nuu-ro, nú tú ní kákandíja sáni-ró.

³ Chi suni tu'un kánúú já ní ni'in-rí-ún, ni nastá'an-ri nuu-ro: Ja ní ji'i Cristo ja síkí kuáchi-yó, nátu'un ká'an tutu.

⁴ Te ni yuji-ya. Te ni nachaku-ya núu uní kivi nátu'un ká'an tutu.

⁵ Te ni ndenda ndijin-ya núu Cefas. Te vásá ní ndenda-ya núu máá uxí uu-de.

⁶ Te vásá ní ndenda-ya núu ví'í-gá u'un ciento ñani-yo ká'jin tútú-de. Te sava cháa-ún, sáni-ga káichaku-de. Te sava-de, a ni kaji'i-de.

⁷ Te vásá ní ndenda-ya núu Jacobo. Te vásá núu táká apóstol.

⁸ Te onde sandi'i-na, te suni ni kenda-ya núu-rí, nátu'un nuu jin suchí xánú.

⁹ Chi ruu kúu cháa lúlí-ga nuu táká apóstol, ja kúka nuu-rí kunání-rí apóstol, kuáchi ja ní chindikin-ri tiku'ni Dios.

¹⁰ Te káa-ri nátu'un íó-ri, chi súan ni jika tu'un luu ío ini Dios jíin-rí. Te tu'un luu ío ini-ya, tú ní jika sáni jíin-rí, chi sua ni sátiñu-ga-ri vásá táká máá cháa-ún. Ko nasu ruu, chi tu'un luu ío ini Dios ja jika jíin-rí-ún, ni sá'a.

¹¹ Núsáá te vasa ruu xí vasa cháa-ún, súan kájani-ri tu'un, te súan kákandíja-ró.

12 Te nú kájani-yó tú'un Cristo ja ní nachaku-ya má'ñú ndíyi, te naja káka'an sava tá'an-ró já tú naún ndíyi nachaku núsáá.

13 Chì nú tú naún ndíyi nachaku, suni tú ní náchaku Cristo núsáá.

14 Te nú tú ní náchaku Cristo, kájani sáni-ri tu'un-ya, te suni kákandíja sáni-ró-yá núsáá.

15 Chaa tú káka'an ndaa tu'un Dios kákuu-ri nú súan, chi ñi káka'an-ri ja ní naschakú Dios Cristo, te nú ma náchaku ndíja taká ndíyi, tú ní náschakú-ya Cristo núsáá.

16 Chì nú ma náchaku taká ndíyi, suni tú ní náchaku Cristo núsáá.

17 Te nú Cristo, tú ní náchaku-ya, kákandíja sáni-ró-yá núsáá, te kándiso-ga-ro kuáchi-ró nú súan.

18 Nú súan ío, te a ñi kanaa taká chaa ja ní kaji'i nuu ndá'a Cristo núsáá.

19 Te nú nini máá vína-ni ja káichaku-yo, káñukuu ini-yo Cristo, chaa ndá'ú ñi kákuu-yó vásá sáva-ga chaa núsáá.

20 Ko vina a ñi nachaku Cristo ma'ñú ndíyi. Máa-yá ñi nachaku xna'an-ga vásá taká ja ní kaji'i.

21 Chi ja síkí ñin chaa, te ñi chaa kue'e kuu-yo. Suni súan ja síkí ñin chaa, te nachaku ndíyi.

22 Chì nátu'un káji'i taká-i ñi sá'a Adán, suni súan nachaku taká-i sá'a Cristo.

23 Ko ná ñin ná ñin-de ndasa kándita koyo tá'an máa-de: Cristo xna'an-ga, te onde nchaa Cristo, te nachaku chaa káy'i'í nda'a-yá.

24 Yúan-na te onde sandí'i-na te xnáa ndí'i-ya já kátá'ú tíñu, jíin taká ja kákuñá'nu, jíin taká ja

kátɨn so'o. Yúan-na te nuu máá Taa-yo Dios te nakua'a-ya ñúu nuu tá'ú-yá tiñu.

²⁵ Chì tá'ú níni máá-yá tiñu onde ná kúxiukú táká ja kájito u'u-ya chí ja'a-yá sá'a-ya.

²⁶ Te máá kué'e kuu-yo, já jíto u'u yóó, chì onde sandí'i-na te xnáa-yá-ún.

²⁷ Chi taká ndatíñu ni ki'in Dios, ni chúkú-yá chii ja'a Cristo, te sikí já ká'an súan, ja yúán jiní kají-yó já tú yí'i Dios nda'a Cristo, chí a ni chí'i Dios taká-ga ndatíñu nda'a Cristo.

²⁸ Ko nú a ni ndí'i taká ndatíñu yí'i nda'a Cristo, yúan-na te suni máá Sé'e-ún kivi-ya ndá'a máá I'a ja ní chí'i-ya táká ndatíñu-ún nda'a-yá, náva'a máá Dios kuti'n ndí'i-ya táká ndatíñu.

²⁹ Chì nú túu, te ndasa sá'a chaá kájanducha sikí ndíyi. Te nú tú nachaku kuti ndíyi núsáá, naja kájanducha-dé sikí ndíyi núsáá.

³⁰ Te ruu, naja ndíta'an hora káindee ini-ri koto-ri tundó'o núsáá.

³¹ Ñáni, ká'an ndaa-ri, chi ja sikí róó jíná'an-ró kúu ja sátéyí-rí máá-rí nuu Jíto'o-yo Cristo Jesús, ndíta'an kivi jí'i-ri.

³² Nátu'un chaá yúkú ká'an-ri. Ni kajatá'an-ri ini ñuu Éfeso jín kiti xáan, te nú tú nachaku taká ndíyi, naún ya'u-ri ni'in-rí núsáá. Ná kée-yo ná kó'o-yó chí yuchaan kuu-yo nú súan.

³³ Ma xndá'ú-ro máá-ró, chí nú kájika-ró jín cháa ñáá, te sáchá'an-de róó, vasa va'a tiñu kásá'a-ró núú.

³⁴ Ná kóo kájí ini-ro jín tiñu ndaa. Ma sá'a-ga-ro kuáchi jíná'an-ró. Chì sava-de, tú kájiní-de nuu Dios. Súan ká'an-ri náva'a ná kúka nuu-ro.

³⁵ Ko sanaa te ka'an ñin chaa: Ndasaa nachaku taká ndiyi, ndasaa koo yiki kúñu-ún nchaa jíin, achi-de.

³⁶ Ja xíní ñáá kákuu-ró. Tata jakín-ro, ma náchaku kuti, onde nú tú kuu xna'an-ga.

³⁷ Te nú tata jakín-ro, nú trigo xí ingá nuni, nasu jakín-ro yukú ja koo kúkuéé-ga, chi máa nuni víchi kúu ja jakín-ro.

³⁸ Ko Dios, já'a-ya yukú nuni-ún, ndasaa ni jata'an ini máa-yá, te ná ñin ná ñin tata jíin yukú máa.

³⁹ Taká kuñu, nasu ñin-ni kuñu kúu. Ko ñin kuñu kúu ndija kuñu chaa. Te inga kuñu kúu kuñu kití, te inga kúu kuñu tiyáká, te inga kúu kuñu tisaa.

⁴⁰ Te ío yiki kúñu andíví, te ío yiki kúñu nuu ñú'un. Ko sñin luu káa ja ío andíví, te sñin luu káa ja ío nuu ñú'un.

⁴¹ Te sñin luu káa ndikandii. Te sñin luu káa yoo. Te sñin luu káa tiñuú xíní, chi tú ñin nuu lúu kánda tiñuú xíní-ún.

⁴² Suni súan kúu ja náchaku taká ndiyi. Jakín-ya te te'yu, naschakú-ya te ma té'yu-ga.

⁴³ Jakín-ya te kuka nuu, naschakú-ya te nduu luu. Jakín-ya te koo vitá, naschakú-ya te nduu fuerza.

⁴⁴ Jakín-ya te ja káa yúkú, te naschakú-ya já kí'vi ndee ándíví. Ío yiki kúñu yúkú, te ío yiki kúñu yí'i ndee ándíví.

⁴⁵ Suni súan yóso núu tutú: Adán xnáñúu, ni kuu-de ñin chaa ni kuvá'a jíin vida cuenta ñayívi, áchí. Te Adán sandí'i-na kúu máa-yá, te náschakú-ya-í jíin Espiritu-ya.

⁴⁶ Ko chaa xnáñúu, nasu cháa yí'i ndee ándíví

kúu-de, chi cháa yúkú kúu-de. Yúan-na te vása ní cháa cháa yí'i ndee ándíví.

⁴⁷ Cháa xnáñúú kúu cháa nuu ñú'un, chí jín tikachá ní kuva'a-de. Te cháa uu, onde andíví vái-ya.

⁴⁸ Taká cháa nuu ñú'un káa nátu'un máa cháa tikachá-ún. Te taká cháa onde andíví káa nátu'un máa cháa andíví-ún.

⁴⁹ Te nátu'un kájito-yó ndasa ni kaa cháa tikachá-ún, suni súan koto-yó ndasa káa cháa andíví-ún.

⁵⁰ Nání, tu'un yá'a ká'an-ri, chi kuñu jín niñí, ma kúu ní'in tá'u iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Ni ja te'yú, ma ní'in tá'u já má té'yú.

⁵¹ Kuni so'o-ró ná ká'an-ri in tu'un sa'í jín-ró. Nasu taká-yo kusú-yo, ko taká-yo, nasama-yó.

⁵² Ja in nú núu-ni, nátu'un in nakuaní-ni-yó, nuu ndí'i-na nde'e clarín. Chí nde'e clarín, te nachaku taká ndíyi, te ma té'yú-ga. Te yóó, chí nasama-yó.

⁵³ Chí ja te'yú yá'a, kánúú núku'un ja tuká te'yú. Te ja kúu yá'a, kánúú núku'un ja tuká kuu kuti.

⁵⁴ Te nú ja te'yú yá'a, nukú'un ja tuká te'yú, te ja kúu yá'a, nukú'un ja tuká kuu, yúan-na te skíkuu ja ká'an tu'un yóso núu tutú: Ní kundéé-yá ni ja'ni-yá kue'e kuu-yo.

⁵⁵ Róo kue'e kuu-yo, ndasa kundéé-ró jín-rí. Róo kue'e kuu-yo, ndasa tuu-ró rúu. Achí.

⁵⁶ Chí iñu kué'e kuu-yo kúu kuachi. Te fuerza kuachi kúu ley.

⁵⁷ Ko ná kúta'u-yo núu Dios ja já'a-ya fuerza kundéé-yó sá'a Jito'o-yo Jesucristo.

58 Ñáni máni, ja yúán ná kuíñi ni'in-ró, ma náyu'ú-ro. Nene ná xndeá-ga-ro jíin tíñu kuní máá Jító'o-yo. Chì a kájinì-ro já tú kásatíñu sáni-ró núu máá Jító'o-yo.

16

Sikì já kakín-i xu'ún kuátíñu

1 Sikì xú'ún kájakìn-ro já kuátíñu ñayivi ndóo, suni ná sá'a-ró nátu'un ni tá'ú-rí tíñu nuu tíku'ni ndañúu Galacia.

2 Nditá'an kivi ìn semana, ná ìn ná ìn-ró vé'e-ró chíva'a síin-ró yakú najíin, ndasa ni jatú'un-ya ní'in-ro, náva'a nú ni jaá-ri te tú níni kakín-ro.

3 Te nú ni jaá-ri, te koo cháa kaji máá-ró kuá'a-ró credencial nuu-dé, te tájí-rí-de onde ñuu Jerusalén kincháka-de yakú ja kakín-ro-ún.

4 Te nú kee cuenta ja súni ki'in-ri, te kingoyo-de jíin-rí.

Consejo jíin sá'an kúta'u

5 Te jaá-ri nuu-ro, te nú ni ja'an-ri ñuu Macedonia chí ichi ñuu Macedonia ja'a-ri jaá-ri.

6 Chì sanaa te kendoo-ri jíin-ró, xí sjá'a-ri viko víjin, náva'a chu'un íchí-ró rúu nú ndénu kuní-ri ki'in-ri.

7 Chì vina tú kuní-ri ja ká'an-ri jíin-ró te ja'a-ni-ri ki'in-ri, chí ñúkuu inì-ri kendoo-ri jíin-ró yakú kivi, te nú kua'a máá Jító'o-yo tú'un.

8 Ko kendoo-ri inì ñuu Éfeso, onde jaá kivi Pentecostés.

9 Chì bueno ni nuña ìn yuxé'é kivi-ri sátiñu va'a-ri. Ko kua'a cháa kájasu ichi ío.

10 Te nú n̄i jā Timoteo, te koto va'a-ró-de, ma s̄yú'ú-ro-dé, ch̄i tiñu máá Jító'o-yo sá'a-de nátu'un sá'a-ri.

11 Ni ñin-ró ma s̄já'a in̄i-ro núu-dé núsáá, ch̄i sua vindáa vinené ná náchu'un íchí-ró-de náva'a ná ncháa-de nuu-rí, ch̄i kundatu-ri-de jíin ñaní-yo.

12 Te cuenta ñani-yo Apolos, xaan ní ka'an n̄i'in-ri jíin-de ja ná jáa-de nuu-ro jíin ñaní-yo. Ko n̄i ñin modo tú ní játa'an in̄i-ya jáa-de vina. Ko jaá ná'ín-de, nú ná núña-de.

13 Koo ndito in̄i-ro jíiná'an-ró. Kuiñi n̄i'in-ró jíin tú'un kákandíja-ró. Cuenta chaá téyíí sátiñu-ró, te ná kóo fuerza in̄i-ro.

14 Jíin tú'un kúndá'ú in̄i tá'an sá'a-ró táká tiñu.

15 Ñáni, a kájin̄i-ro já vé'e Estéfanos n̄i kákandíja xna'an-ga in̄i ñuu Acaya, te bueno kákutéñu-i kájatíñu-i nuu ñáyivi ndóo.

16 Te ká'an n̄i'in-ri jíin-ró já ná kivi-ró chíi nda'a ñáyivi kásá'a súan, jíin núu táká ñáyivi káchindéé tá'an jíin-ró, jíin ñáyivi kásatiñu jíin-ró.

17 Kúsi in̄i-ri ja ní chaá Estéfanos jíin Fortunato jíin Acaico, chí chaá-ún kákuu yunúu-ro já tú ní ká'jin presente-ro.

18 Chi n̄i ndundéé iní añú-ri jíin iní añú-ro ní kasá'a-de. Ná kuátú'un-ró cháa káa súan.

19 Sándéé in̄i-ro, áchí tiku'n̄i ká'io ndañúu Asia. Aquila, jíin Priscila, jíin tiku'n̄i nátaqa in̄i ve'e-de, onde jíin máá Jító'o-yo káka'an n̄i'in-de ja ná sándéé in̄i-ro.

20 Sándéé in̄i-ro, áchí taká ñani-yo. Te titú ndoo tá'an-ró nú káka'an jítá'an-ró.

21 Ya'a kúu tu'un ndéé iní, n̄i chaá máá-rí Pablo

jíín ndá'a-rí.

²² Nú íó ìn chaa ja ná tú kúmani-dé jíín Jító'ò-yò
Jesucristo, ná náa-dé. Ña'an-ní Tátà.

²³ Tu'un luu íó inì máá Jító'ò-yò Jesucristo, ná kóo
jíín-ró jíná'an-ró.

²⁴ Kúndá'ú inì-rì taká-rò sá'a Cristo Jesús. Súan
ná kóo. Amén.

Mixtec, San Miguel el Grande
New Testament in Mixtec, San Miguel el Grande
(MX:mig:Mixtec, San Miguel el Grande)

copyright © 1951 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, San Miguel el Grande

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Contributor: Bible League International

Mixteco, San Miguel el Grande [mig], Mexico

Copyright Information

© 1951, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, San Miguel el Grande

© 1951 Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files
dated 14 May 2025

a7b2e4b3-7fe3-5b8e-b04c-0245065924f9